

В. Ф. Джелалі,
*студент V курсу 22 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

У сучасних державотворчих процесах в Україні, зорієнтованих на практичну реалізацію положень Конституції щодо побудови демократичної, соціальної, незалежної, правової держави рівня Європейських стандартів, важливого значення набуває реформа правової системи в цілому і кожної галузі права зокрема.

До питання про відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими неповнолітніми в науковому середовищі звертаються дуже часто. Але попри це воно є вкрай актуальним і завжди залишає простір для вивчення та вдосконалення.

Останнім часом кримінально-виконавчі правовідносини стали однією з основних тем для проведення досліджень і реформування. Усе більше уваги науковці приділяють з'ясуванню мети покарання та кримінально-виконавчої діяльності. Особливо важливим стає визначення мети та алгоритму діяльності з виконання покарань відносно неповнолітніх, адже від того, як держава ставиться до молоді, залежить, власне кажучи, майбутнє держави.

Засоби виправлення та ресоціалізації засуджених законодавчо закріплені у ст. 6 Кримінально-виконавчого кодексу України, згідно з яким виправлення засудженого – процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правислухняної поведінки, а ресоціалізація – свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загально-прийнятого соціально-нормативного життя в суспільстві.

Термін «виправлення» включає в себе дві взаємопов'язані складові: 1) період відбування покарання засудженим, 2) період після звільнення від покарання засудженого.

Зміст терміна «ресоціалізація» передбачає процес підготовки засудженого до повернення у суспільство, що ґрунтується на відновленні відносин і розвитку у засудженої особи соціально корисних якостей

процесом формування у особи позитивних рис та якостей, які сприяють поважному ставленню до людини, суспільства, праці, норм моралі, традицій та стимулюють правослухняну поведінку.

Щодо неповнолітніх засуджених, які відбувають покарання, не пов'язані із позбавленням волі, недоречно використовувати саме термін «ресоціалізація», адже засуджені, які відбувають покарання, не пов'язані із позбавленням волі, під час відбування покарання залишаються у суспільстві, і це дає їм можливість свідомо доказати своє виправлення, не втративши при цьому соціально корисних та родинних зв'язків, а тому у них і не виникає потреби повертатися до життя у суспільстві. Крім того, ст. 50 Кримінального кодексу України вказує, що метою покарання є виправлення засудженого, а не його ресоціалізація.

Відсутність конкретики і взаємопогодженості у такому аспекті, як ресоціалізація неповнолітнього засудженого має досить негативні наслідки, оскільки успішність повернення психічно нестійких осіб до лав законослухняних громадян залежить, в першу чергу, від їх власної активності та співпраці з працівниками установ виконання покарань.

Тому наявність неповнолітніх засуджених як соціальної ланки дає підставу для несприятливих прогнозів щодо їх подальшого виправлення та ресоціалізації, внаслідок чого ця проблема є однією з головних не тільки для кримінології, кримінально-виконавчого права, але і безпосередньо для пенітенціарної педагогіки та психології, яка посідає провідне місце у ресоціалізації даного спеціального контингенту населення.

Необхідною умовою ресоціалізації є виправлення неповнолітнього засудженого, тобто «процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки». Основними засобами виправлення та ресоціалізації засуджених є встановлений порядок виконання та відбування покарання, суспільно корисна праця, соціально-виховна робота, загальноосвітнє і професійно-технічне навчання неповнолітніх та громадський вплив. Засоби виправлення і ресоціалізації до неповнолітніх засуджених застосовуються з урахуванням виду покарання, віку засудженого, особистості засудженого, характеру та поведінки засудженого під час відбування покарання[1].

Методи виховного впливу на неповнолітніх засуджених ті самі, що й для загальної теорії виховання, але вони застосовуються в специфічних умовах діяльності установ виконання покарань. Педагогіка співробітництва як продуктивна для пенітенціарної діяльності гуманістична концепція стверджує особливий стиль взаємодії вихователів і вихованців, спрямований на створення у об'єктів виховання особистісної позиції активних, свідомих,

зацікавлених суб'єктів педагогічно значимих видів діяльності, зокрема і діяльності спілкування з організатором виховного процесу [2].

Діяльність виховних установ повинна мати корегуючий вплив на засудженого. Цей вплив необхідно підпорядкувати меті ресоціалізації засудженого. Відносно неповнолітнього мету ресоціалізації необхідно зробити основною. Тут слід звернути увагу на те, що ресоціалізація в роботі з неповнолітніми повинна розумітися широко. Вона має охопити відразу три напрями:

- 1) відновлення особистих якостей, необхідних для нормальної життєдіяльності в суспільстві;
- 2) засвоєння нових цінностей, ролей, навичок замість попередніх;
- 3) заходи, спрямовані на відновлення соціального статусу особистості, втрачених або несформованих соціальних навичок, переорієнтацію соціальних і референтних орієнтацій девіантів через включення їх у нові, позитивно орієнтовані стосунки й види діяльності [3].

Процес виконання покарання необхідно організувати так, щоб у ньому були наявні умови для відновлення якостей, необхідних для життя в суспільстві, засвоєння нових цінностей та переорієнтації особи. Життєдіяльність у виховній колонії має включати позитивні види діяльності та стосунки. Серед таких видів діяльності та заходів можна назвати: залучення засуджених до творчої діяльності, організація читацьких конференцій, дискусійних клубів, майстерень народних ремесел та ін. [4].

Можливо припустити, що ресоціалізація – це лише постпенітенціарне явище, мети якого можна і не досягти під час виправлення засудженого. Адже після звільнення від відбування покарання особа стикається з проблемами, які впливають на ресоціалізацію: складнощі, пов'язані із здобуттям освіти, працевлаштування, психічної адаптації, отримання реєстрації, житла та ін. Наявність таких проблем свідчить про нерозробленість даного аспекту, тому потрібно вдосконалювати цей інститут. На нашу думку, усуненню перепон на шляху ресоціалізації сприятимуть нижчезазначені заходи.

1. Надання соціальних послуг неповнолітнім особам, звільненим із місць позбавлення волі.
2. Організація допомоги в працевлаштуванні та отриманні освіти.
3. Вирішення проблем із житлом.
4. Відновлення документів у разі необхідності.
5. Психологічна допомога.

Отже, в теорії вітчизняної пенітенціарної педагогіки та психології проблеми ресоціалізації неповнолітніх засуджених недостатньо вивчені і

потребують вдосконалення. Потрібно переймати досвід іноземних країн, де ці інститути є більш розвинутими, для ефективного попередження вчинення нових злочинів цими особами та перешкоджання їх вчиненню новими особами.

С п и с о к л і т е р а т у р и

1. Іванов В. М. Соціально-психологічні аспекти переходу від системи виконання покарань до пенітенціарної системи / В. М. Іванов // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – Київ: РВВ КІВС, 1997. – № 2. – С. 130, 131.

2. Синев В. Н. Педагогика сотрудничества в индивидуальной воспитательной работе в ИТУ : сборник научных трудов «Совершенствование воспитательной деятельности органов, исполняющих наказание» / В. Н. Синев.– Рязань : РВГИ МВД РФ, 1992. – С. 7–19.

3. Романов М. В. Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими неповнолітніми [Електронний ресурс] / М. В. Романов // Теорія і практика правознавства: електрон. наукометр. фах. вид. Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого. – 2011. – №1 (1). – С. 41.

4. Бартків О. С. Особливості ресоціалізації неповнолітніх правопорушниць / О. С. Бартків, Є. А. Дурманенко // Науковий вісник Волинського національного університету : наук. зб. – Волинь: Волин. нац. ун-т, 2011. – № 7. – С. 108–111.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.